

Türkiye'nin iklim elemanları nelerdir?

- 1- Sıcaklık (sıcaklığın dağılışına neler etki eder, ortalama sıcaklık değerleri, Ocak-temmuz sıcaklık değerleri)
- 2- Yağış (Yağış gesitleri, bölgelere göre dağılışı, düzenli-düzensiz yağış rejimleri, yağış oluşum şekilleri)
- 3- Nem (Nemin dağılışı, neme etki eden faktörler)
- 4- Basınç (Türkiye üzerinde etkili olan basınç merkezleri, mevsimlere göre değişen basınç merkezleri, bu basınçların özellikleri)
- 5- Rüzgar (Büyük rüzgar sistemleri, yerel rüzgarlar, rüzgarların oluş nedenleri, etkileri)

Bunlar Türkiye'nin iklimi üzerinde önemli rol oynarlar. 9. sınıfta öğrendiğiniz özellikleri tekrar gözden geçiriniz.

1- Türkiye'de Sıcaklık

Türkiye'de sıcaklık değerleri üzerinde enlem, yükselti, nemlilik (denizellik), karasallık önemli rol oynar.

Yıllık ortalama Değeri

Yıllık en düşük 3°C (Kars)
en yüksek 20°C (Hatay, Sankamış, Iskenderun)

Ocak Ortalaması

Kıyılarımız 12°C 'nin üzerinde
diğer yerler 0°C 'nin altında

Temmuz Ortalaması 20°C 'nin üzerindedir.

Enlem: Antalya'nın en sıcak olma nedeni enlem etkisidir.

Deniz etkisi: Trabzon'un Konya, Erzurum, Muş'tan sıcak olması

Yükselti: Erzurum'un Konya'dan daha soğuk olması

Karasallık: Konya'nın İzmir, Antalya, Zonguldak ve Trabzon'dan daha soğuk olması

Türkiye'nin kıyıları daha sıcak, iç Anadolu soğuk, Doğu Anadolu daha soğuktur (Yükselti)

2- Yağış; Türkiye'de bölgeler arasında yağış bakımında çok fark vardır. Yıllık yağış miktarı 600 mm civarındadır. Bazı bölgelerde 2300 mm iken bazı bölgelerde 250 mm civarındadır. (Denizellik-karasallık)

Yağış şekilleri;

1-Cephesel Yağışlar: Türkiye kutupsal-Ekvatorial hava kütlerinin karşılaşma yeri olduğu için bu tür yağışlar çok etkilidir. Türkiye'de yağışın büyük bölümü kış aylarında oluşan cephesel karakterli yağışlardır. Özellikle Akdeniz Bölgesinde

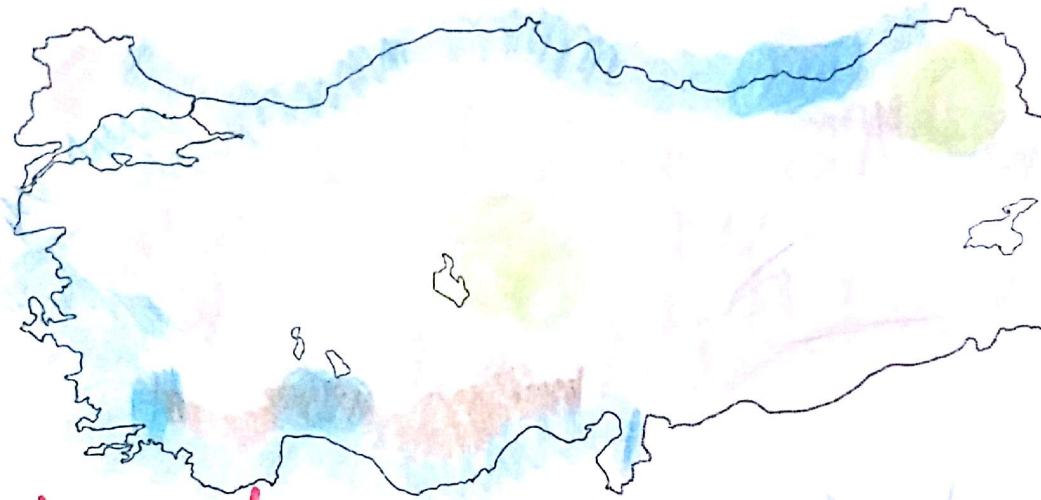
2-Yamaç (Orografik) Yağışlar: Denizel karakterli (nemli) rüzgarların dağ yamacı boyunca yükselmesi ve yağış bırakması, özellikle Doğu Karadeniz kıyılarında, Toroslarda, Mentese dağlarının güney yamaçlarında, Nur Dağlarının batı yamaçlarında

3- Yükselim (Konveksiyonel) Yağışlar: Isınan havanın yükselmesi ve yağış bırakması, özellikle İç Anadolu'da ilkbaharda Doğu Anadolu'da yaz başlarında görülür. (Yazın yağmur bazen de dolu şeklinde)

(Türkiye'de yağış denizellik-karasallık, yükselti, cephesel hareketler etkiler)
(Kışın, kıyı kesimlerinde yağmur, iç kesimlerde kar şeklinde yağışlar görülür)

3-Türkiye'de Nem; Kıyı bölgeleri nem bakımına çok zengindir. (Denizlerin varlığından dolayı). İç kısımlara gildikçe nem azalır. Nemin azalması bir çok seye etki eder (Yağış azlığına, sıcaklık farkına, tarıma) Özellikle sıcak dönemlerde Akdeniz Bölgesi yüksek nem barındırır. (Sıcaklıkla - nem doğru orantılıdır)

1- Nem durumu Nemli Yerler

II- Yağış durumu Yamaç Yağışları
Cephe Yağışları
Yükselme Yağışları

Don olayı; Sıcaklığın 0°C nin altına düştüğü zaman

Bulutluluk: Karadeniz kıyılarında nem kaybını önler, aşırı ısınmayı-sönmeyi engeller.

Buharlaşma: Sıcaklıkla doğru olarak artar. Sıcaklıkla doğru orantılı, bulutlulukla ters orantılıdır.

Buharlaşma Şiddeti
Güneydoğu Bölgesinde çok yüksek, Karadeniz Bölgesinde düşüktür.

4- Türkiye'yi Etkileyen Basınç Merkezleri

Bu çalışmanın "rüzgarlar" kısmında ayrıntılı olarak belirtilmiş ti.

YAZ DURUMU

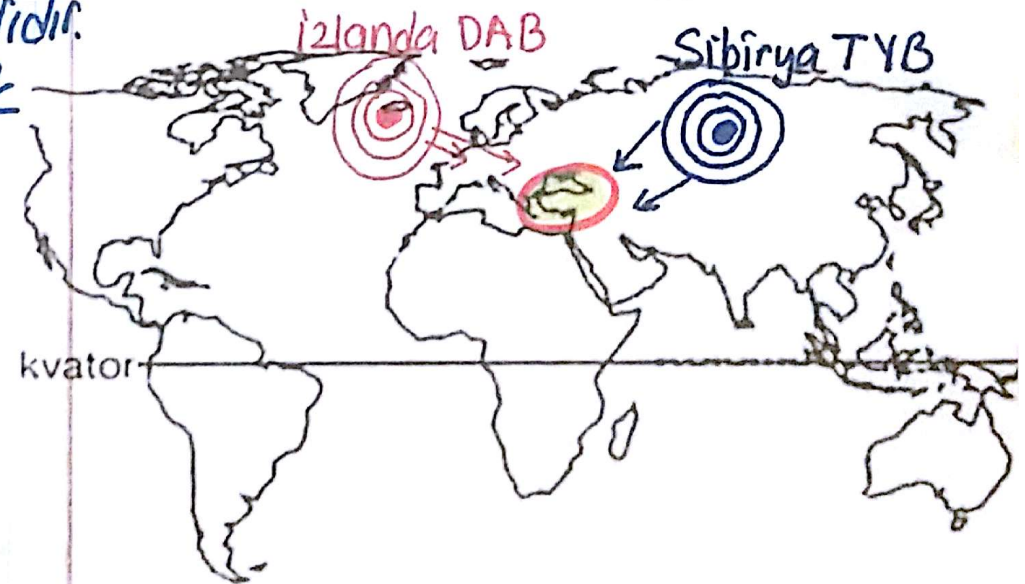

Asor Dinamik Yüksek Basıncı etkilidir.
Özellikle Akdeniz Bölgesinin kurak olmasını sağlar.

Basra Termik Alçak Basıncı
Basra körfezinden eser kuru ve sıcak etki yapar.

KIş BURUMU

Sibirya Termik Yüksek Basıncı
Kış aylarında etkilidir. Soğuk ve kuru etkisi vardır. Kar yağışları atar.
İzlanda Dinamik Alçak Basıncı
60° Kuzey enleminde etkilidir.
Ülkemize Avrupa ve Akdeniz'den sokulur ve bol yağış bırakır.
(Balkanlardan gelen yeni bir yapışlı hava...)

5- Rüzgarlar

Soğuk, kuru, kar getirir.

KARAYEL
(Etezyen)

② Günlük ve yerel rüzgar sistemleri

YILDIZ

Soğuk, nemli
Yağış bırakır.

POYRAZ

Soğuk, kuru, kar getirir.
(Yazın da eser, serin, kuru)

Soğuk Rüzgarlar

- Karayel
- Yıldız
- Poyraz

Sıcak Rüzgarlar

- Lodos
- Kible
- Sam yeli

MELTEM

Karalar ve denizler farklı ısınır ve basınçları aynı olmaz. Günlük basınç farkından oluşan

rüzgar meltem

rüzgarı denir.
(Ege Akdeniz)

TÜRKİYE'Yİ
etkileyen yerel rüzgarlar

LODOS

Nemli, sıcak, kar erimelerine neden olur. Bacaları tıkar zehirlenmeleri artırır.

KIBLE

Nemli, sıcak
Dağları astıktan sonra föhn karakteri kazanır.

SAM YELİ

(Keşişleme)

Sıcak, kuru, bitkileri kurutur.

FÖHN RÜZGARİ

Yüksek Basınç

-15°C
1800 m
Erzurum

-2°C
3000 m

9°C
Rize

Bir dağı aşmış alçalmaya başlayan ve sıcaklığı artıran rüzgar Her 100 m'de 1°C artırır.

Karadenizde Akdenizde görülür.